

**การวิเคราะห์รายวิชาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาในหลักสูตรการศึกษา
ของสถาบันราชภัฏ**

ร้อยเอกหญิง ไพจิตร ชาญทอง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

**สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ภาควิชาทฤษฎีการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-638-781-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**AN ANALYSIS OF THE COURSES RELATED TO ENVIRONMENTAL EDUCATION
IN TEACHER EDUCATION CURRICULUM
OF RAJABHAT INSTITUTES**

CAPT. PAIJIT SAITHONG

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Health Education**

Department of Physical Education

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974-638-781-2

ไพจิตร สายทอง : การวิเคราะห์รายวิชาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาในหลักสูตรการศึกษา
ของสถาบันราชภัฏ (AN ANALYSIS OF COURSES RELATED TO
ENVIRONMENTAL EDUCATION IN EDUCATION CURRICULUM OF RAJABHAT
INSTITUTES) อ.ที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทิพย์สิริ กาญจนวาสี; 150 หน้า.
ISBN 974-638-781-2.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รายวิชาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาในหลักสูตรการศึกษา
ของสถาบันราชภัฏ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก เอกสารแนวการสอนในรายวิชาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาที่
เปิดให้นักศึกษาในคณะครุศาสตร์เลือกเรียน ผู้วิจัยได้รับข้อมูลเป็นเอกสารแนวการสอนวิชาสิ่งแวดล้อมเพียง
16 รายวิชา จากวิชาที่ปรากฏในหลักสูตรทั้งหมด 21 รายวิชา จากสถาบันราชภัฏ 22 แห่ง จากนั้นนำ
เอกสารแนวการสอนที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ตามแบบวิเคราะห์หลักสูตรในด้านองค์ประกอบของหลักสูตร

ผลการวิจัยมีดังนี้

ปัจจุบันยังไม่มีสถาบันราชภัฏแห่งใดเปิดสอนหลักสูตรหรือโปรแกรมใดๆเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
ศึกษา มีเพียงรายวิชาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เปิดสอนเท่านั้น

1. รายวิชาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่สอนในสถาบันราชภัฏส่วนใหญ่ มีลักษณะวิชาเป็น
สิ่งแวดล้อมศึกษา จำนวน 11 รายวิชา และมีลักษณะวิชาเป็น วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม จำนวน 5 รายวิชา
คณะที่รับผิดชอบสอนส่วนใหญ่ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 14 รายวิชา ส่วนวิชาที่เหลือ
คณะที่รับผิดชอบสอนได้แก่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. วัตถุประสงค์ของรายวิชาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมพบว่าสถาบันราชภัฏทุกแห่งเน้นในด้านความรู้
มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านทักษะ ด้านความตระหนัก และด้านการมีส่วนร่วม ตามลำดับ
3. เนื้อหารายวิชาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่สอนในสถาบันราชภัฏพบว่าครอบคลุมเนื้อหาสิ่งแวดล้อม
ศึกษา แต่ยังไม่มีการบูรณาการเนื้อหาสิ่งแวดล้อมในแต่ละสาขาวิชาเข้าด้วยกัน
4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาสิ่งแวดล้อมของสถาบันราชภัฏมีหลากหลายวิธี
ทำการสอนโดยวิธีการบรรยายเป็นพื้นฐานมากที่สุด รองลงมาสอนโดยวิธีให้ศึกษาค้นคว้าทำรายงาน ส่วน
วิธีที่ไม่มีการสอนได้แก่ การสร้างสถานการณ์จำลองและเกมส์ การสัมภาษณ์ และการแสดงบทบาทสมมติ
5. การวัดและประเมินผลในวิชาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ระบุในเอกสารแนวการสอนบอกเพียงวิธี
วัดผลซึ่งส่วนใหญ่ยังวัดผลโดยใช้แบบทดสอบเป็นหลัก รองลงมาเป็นการวัดผลโดยพิจารณาจากการทำ
รายงานและนำเสนอแต่มีได้บอกว่าเน้นในเนื้อหาใด สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

ภาควิชาพลศึกษา.....
สาขาวิชาสุขศึกษา.....
ปีการศึกษา2540.....

ลายมือชื่อนิติธ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

3971271027

: MAJOR HEALTH EDUCATION

KEYWORD: PAIJIT SAITHONG:AN ANALYSIS OF COURSES RELATED TO THE ENVIRONMENTAL EDUCATION IN TEACHER EDUCATION CURRICULUM OF RAJABHAT INSTITUTES.

THESIS ADVISER: ASSIST. PROF. TIPSIRI KARNJANAVASEE, Ph.D 150 pp. ISBN 974-638-781-2.

The purpose of this research was to analyze courses related to the environmental education in teacher education curriculum of Rajabhat institutes. The data were collected from course syllabus on environmental education which was offered to the student teacher in the faculty of education. The researcher received 16 courses syllabus regarding environmental education out of 21 courses syllabus from 22 Rajabhat institutes. The data were then analyzed according to the curriculum component pattern.

The result were as follows.

1. At present there was no environmental education curriculum or other environmental education programs offered in Rajabhat institutes but environmental education courses.
2. Most of the course available were 11 environmental education 5 environmental sciences. The faculty of Sciences and technology responsible for 14 courses while there were responsible by Faculty of Humanities and social science.
3. The course objectives found in course syllabus emphasized among their students on Knowledge Skills Awareness and Participation respectively.
4. The course related to the environment covered the environmental education content but they were not integrated to other courses.
5. The activities in teaching and learning were mostly lecturing self-studying and paper-working respectively. The other methods of teaching such as Games and simulating Interviewing and Role-playing were not applied.
6. The course measurement and evaluation concerning environmental education were using examination paper work grading and class participation respectively. However they did not mention that the course content was related to the course objective or not.

ภาควิชา.....

สาขาวิชา.....

ปีการศึกษา 2540.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้ความเข้าใจของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์ศิริ กาญจนวาที อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำแนะนำ คำปรึกษาและชี้แนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่ง ตลอดจน ขอกกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงและขอกกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.รัชนี ขวัญบุญจัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา สุวรรณเกษมิกม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พันธ์ เศรษฐ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอมอัชชา วัฒนบูรานนท์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาชี้แนะผู้วิจัยตลอดมา

ขอกกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาตรวจแบบวิเคราะห์หลักสูตร และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปรับปรุงแบบวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อใช้ในการวิจัย

ขอขอบคุณสถาบันราชภัฏทุกแห่ง ที่ได้กรุณาส่งข้อมูลกลับมาให้ผู้วิจัย และ ดร.วิลาวัลย์ จรรย์ขนานนท์ หน้วยศึกษานิเทศก์กระทรวงศึกษาธิการ อาจารย์ สุนันทา โชติภคณิธร สถาบันราชภัฏธนบุรี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประภา นรพัถลภ สถาบันราชภัฏพระนคร ที่กรุณาเสียสละเวลาให้สัมภาษณ์ ช่วยเหลือ และชี้แนะแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ พี่ เพื่อน น้อง ตลอดจนเจ้าหน้าที่ไอซีทีทุกกรมทุกท่าน ที่ช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน จนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ท้ายนี้ขอกกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อพระพรหมคุณาภรณ์ บิดา มารดา อี๋ น้องแมว น้องโก๊ะ และพี่ติ ที่สนับสนุนทั้งด้านทุนการศึกษาและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมาจนสำเร็จการศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
ไพจิตร ชาติทอง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ข
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.4 ข้อจำกัดในการวิจัย.....	6
1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 ความหมายของสิ่งแวดล้อม.....	8
2.2 ความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	10
2.3 ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	11
2.4 หลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	16
2.5 มโนทัศน์ในสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	21
2.6 ความหมายของครุศึกษา.....	30
2.7 แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร.....	31
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	52
3.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย.....	52
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	52
3.3 วิธีดำเนินการในการจัดเก็บข้อมูล.....	53
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
3.5 เกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
3.6 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	60
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
4.1 ผลการวิเคราะห์เอกสารแนวการสอนรายวิชาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่รวบรวมได้...	65
4.2 ผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของรายวิชาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	69
4.3 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาของรายวิชาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	71
4.4 ผลการวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนการสอนของรายวิชาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา	73
4.5 ผลการวิเคราะห์การวัดและประเมินผลของรายวิชาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	75
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	76
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	76
5.2 การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	81
5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	84
รายการอ้างอิง.....	85
ภาคผนวก.....	88
ประวัติผู้วิจัย.....	125

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนของสถาบันราชภัฏที่เปิดสอนรายวิชาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จำแนกตามลักษณะวิชาและคณะที่รับผิดชอบ.....	64
2	คำร้อยละของจำนวนสถาบันที่ระบุวัตถุประสงค์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาในรายวิชาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม.....	68
3	คำร้อยละของจำนวนสถาบันที่ระบุเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาในรายวิชาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม.....	70
4	คำร้อยละของจำนวนสถาบันที่ระบุกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม.....	72
5	คำร้อยละของจำนวนสถาบันที่ระบุการวัดและประเมินผลในรายวิชาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม.....	74

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย